

Європейське турне та світовий тріумф української музичної культури за кордоном розпочалися з Чехословаччини. 24 березня 1919 року Українська Республіканська Капела, організована Музичним відділом Головного управління Мистецтв та Національної культури Української Народної Республіки, виїжджає для артистичної подорожі по Західній Європі. За ініціативи Голови Директорії УНР, уродженця Полтави Симона Петлюри український хор відряджався для промоції ідеї культурного й політичного суверенітету України на міжнародній арені. Нова «культурна» чи «закордонна армія» Петлюри, як називали Капелу в неформальних документах проекту, мала прорвати російську інформаційну блокаду в Європі і

заявити, що Україна — не Росія і український народ з його прадавньою національною культурою має право на окреме культурне і політичне існування.

Останній у цьому році випуск відеопроєкту Українського інституту національної пам'яті (УІНП) «ІстФакт» розповідає майже детективну історію «Щедрика» Миколи Леонтовича, який нині є найпопулярнішою різдвяною мелодією на планеті Земля. Цього могло й не бути, адже ноти щедрівки були фактично викрадені в автора Олександром Кошицем для закордонних гастролей Української Республіканської хорової капели.

Як Симону Петлюрі вдалося переконати Олександра Кошиця? Чому Микола Леонтович був проти популяризації «Щедрика»? І чому в усьому світі його більше знають під назвою Carol of the Bells? Відповіді на ці та інші питання дає історик Володимир В'ятрович.

Очільник Капели, регент, композитор Олександр Кошиць у своєму щоденнику писав про перший закордонний візит до Праги наступне: *«Треба вернутись трохи назад і сказати, який ми мали зовнішній вигляд, коли вступили в Європу. Виїхавши з Києва в чому попало, пробувши два місяці в Кам'янці в страшному бруді і залишивши останні речі в*

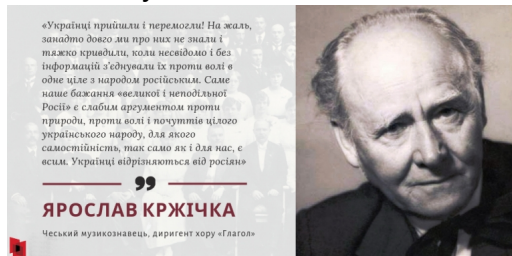
Станіславові, — капеляне були «в чому мати родила». Це була якась кочова орда, яку було страшно підпустити серед білого дня до міста на гарматний вистріл... Добре, що до Праги ми приїхали вночі».

По обіді в неділю 11 травня 1919 року у Національному театрі Праги Українська Республіканська Капела представляє прем'єрний концерт. В програмі виступу чеський, словацький та українські гімни, колядки та народні пісні в обробці видатних українських композиторів. Хор вперше на світовому рівні виконує хорову композицію «Щедрик» в обробці українського композитора Миколи Леонтовича. Свідками європейської прем'єри твору Леонтовича стають колишній Голова Української Центральної Ради Михайло Грушевський, колишній міністр закордонних справ Дмитро Дорошенко, голова Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Празі Максим Славінський та інші українські й чеські діячі.

«Їх було 80 осіб, і нам довелося організувати для них гідні умови. Домовитись про виступи. Співаки знайомили Чехословаччину з українськими піснями і народною творчістю. Капелу надіслала Директорія з пропагандистськими цілями»

, — згадував Максим Славінський. Виступ Капели в Чехословаччині мав шалений успіх. Диригент найвідомішого чеського хору в Європі «Глагол» Ярослав Кржічка відзначав: «Українці прийшли і перемогли. Я думаю, що ми мало про них знали і тяжко кривдили, коли несвідомо і без інформацій з'єднували їх проти волі в одне ціле з народом московським. Саме наше бажання «великої і неподільної Росії» є слабим аргументом проти природи цілого українського народу, для якого самостійність є всім, як була колись і нам».

Завдяки гастролям Української Республіканської Капели Олександра Кошиця «Щедрик» Миколи Леонтовича здобув

популярність у світі. Пізніше у 1936 році Пітер Вільховський створив англійський текст різдв'яної пісні «Carrol of the bells».

Світові гастролі Української Республіканської Капели тривали впродовж 5-ти з половиною років. За цей час український хор відвідав 17 країн світу, понад 200 міст на 3-х континентах, охопивши сотні тисяч слухачів. Було проведено понад 600 концертів у світових музичних центрах. Зокрема з 1919 по 1922 роки Капела побувала в таких країнах Європи: Чехословаччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Бельгія, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Польща, Іспанія. Її виступи мали значний резонанс, про що свідчать понад 1300 відгуків у закордонній пресі, сотні відгуків VIP-персон. Зокрема, королева Бельгії захоплено висловила: «Вперше в житті таке чую. Мої симпатії на боці

вашого народу». З 1922 по 1924 роки тривали гастролі в Північній та Південній Америці: США, Канада, Мексика, Бразилія, Аргентина, Уругвай, Куба, Тринідад і Тобаго.

Українська Республіканська Капела, Прага, 1919 рік.

За успіхами Капели спостерігав Голова Директорії Симон Петлюра. У листі до Олександра Кошиця від 5 лютого 1923 р. він писав: *«Милий і дорогий Маестро Олександр Антонівчу! Вважаю за свій обов'язок висловити те почуття морального задоволення, яке викликається відомостями про успіхи Капели, запевнити, що таке ж саме почуття відчуває кожен українець, коли довідується про успіхи Ваших виступів... Розносите цю Славу мало вже не по цілому всесвіту. Маніфестуєте красу і чарівну силу рідної пісні, а разом і творчу глибину та різнобарвність емоціональну нації, що на схід Божий породила її та не забула одночасно породити і виплекати тих, хто так художньо-геніально демонструє — під Вашою кермою — душу нації. Діяльність Капели, з мого погляду, є історичною — хай же свідомість такої ваги «праці» Капели дасть і Вам, і всім членам її моральне задоволення і сили для дальшої праці. Можу запевнити, що ми тут в «Старому» світі стежимо за Вашими виступами, радіємо славі Вашій і шлемо свої найкращі чуття і благословенство у Вашій, незамінній для нашої справи, діяльності!».*

Професор Михайло Грушевський позитивно оцінював зовнішньополітичну культурну ініціативу Уряду УНР: *«Я не музикант і не уявляв собі, що наша пісня може робити таке сильне враження на чужинців. Визнаю, що така подорож нашого хору цілком себе оправдовує».*

Постановою Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2019 році» внесено відзначення 100 річчя з часу створення Української капели і започаткування культурної дипломатії УНР.

За матеріалами офіційного сайту УІНП

[1074;1077;1089;1110;1083;1083;1103; 1090;1072;
1086;1076;1088;1091;1078;1077;1085;1085;1103;](#)